

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7
PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY ACCORDING
TO KALYANAMITA PRICIPLES

นางสาวฉันทนา ภูมมา

MISS CHANTANA PHUMMA

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahchulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

e-mail: cyomok@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 7 มิถุนายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 14 กันยายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 12 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา รวมทั้งร่วมมือร่วมใจและเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นฐานการมีวิสัยทัศน์ การเห็นคุณค่า เป้าหมายและภารกิจ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยใช้ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรสร้างทีม การเรียนรู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้นำร่วมกันเพื่อการพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพของตนเอง เน้นความสำเร็จ และประสิทธิผลกับผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้บรรยากาศการทำงานร่วมกันในชุมชนจนเกิด วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ร่วมกัน การเกิดทีมร่วมแรงร่วมใจ สมาชิกมีภาวะผู้นำร่วมกัน มีบรรยากาศของการเรียนรู้และการพัฒนา วิชาชีพอย่างแท้จริง เป็นชุมชนกัลยาณมิตร มีโครงสร้างสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ดี และ ดำเนินการการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้ มีส่วนสำคัญ อย่างยิ่งต่อศักยภาพของชุมชนฯ ด้วยกัลยาณมิตร 7 ประการ ได้แก่ เป็นผู้มีความน่ารัก (ปิโย) เป็นผู้ที่มีความ น่าเคารพ (ครุ) เป็นผู้ปฏิบัติจริงทั้งในด้านความคิด ความรู้และการปฏิบัติ (ภาวนีโย) เป็นผู้รู้จักใช้เหตุ ใช้ผล (วตตา จ) อดทนต่อถ้อยคำ (วจนภขโม) เป็นผู้ที่มีความรู้จริง รู้ลึก สามารถอธิบายในเชิงลึกจากสิ่งที่ ชับซ้อนให้เข้าใจง่าย (คมภีรญจ กถ กตตา) และเป็นผู้ที่ไม่แนะนำไปในทางที่เสื่อม (โณ จภูฐานเน นิโยชเย) องค์คุณของกัลยาณมิตร 7 ประการนี้เป็นคุณลักษณะของสมาชิกทุกคนในชุมชนฯ เพื่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพให้สามารถหล่อเลี้ยงชุมชนฯ มีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อ และมีความสุข

คำสำคัญ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, หลักกัลยาณมิตรธรรม 7

Abstract

Professional learning community according to 7 Kalyanamita principles is a continuous process by which teachers, executives and educators cooperate and learn together on the basis of vision, valuation, target and mission, and exchange learning together by friendly relationships. They form a strong learning team and are co-leaders for professional development to upgrade their own quality focusing on success and effectiveness of the

learners under the happily working atmosphere in the community as learning culture. The important elements of the professional learning community include a common vision, strong members, co-leaders, a real atmosphere of learning and professional development, and a friendly community with the structure supporting a good professional learning community and managing the knowledge in the community. All of these elements are very important to the potential of the community, which consist of 7 Kalyanamita principles, namely, a lovely person (Piyo), a respectable person (Garu) a constantly practical person in terms of thought, knowledge and action (Bhavaniyo) acquiring cause and effect (Vatta ca) a patient listener (Vacanakkhamo) having real knowledge and making hard subjects easy to understand (Cambhiranca Katham Katta) and never exhorting groundlessly (No Catthane Niyojane). These seven principles are the qualities of all the members of the professional learning community so much that they have potential and efficiency to be able to nourish the community and make it lively, not boring and pleasant

Keywords: Professional learning community, Kalaynamita principles

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) คือ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตากรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ระบบการศึกษา จึงจำเป็นต้องพัฒนาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้เรียนให้บรรลุผลได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระ มาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ เน้นการแบ่งกลุ่มกันลงมือทำ เรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by Doing) เพื่อให้ได้เรียนรู้ฝึกฝนทักษะ 21st Century Skills (วิจารณ์ พานิช, 2559) ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะศึกษาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครู เป็นไปตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า “Professional Learning Community” หรือ “PLC” ซึ่งได้มีนักวิชาการให้แนวคิดไว้หลายทัศนะ ดังนี้

Bulkley, K.E., and J. Hicks ให้คำจำกัดความว่า “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” หมายถึง ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการสอน การเรียนรู้ทั้งของครูกับนักเรียน (Bulkley, K.E., and J. Hicks, 2005)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวคิดว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

เสถียร อ่วมพรหม กล่าวว่า เป็นชุมชนที่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทั้งหมด ทุกคนมีอิสระในการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย คิดค้นและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการแบ่งปันความรู้เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะและศักยภาพที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง (เสถียร อ่วมพรหม, 2560)

สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมหรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2563)

วิจารณ์ พานิช กล่าวถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นวงจรของการร่วมกันตั้งคำถามและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่าหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของคุณครู (วิจารณ์ พานิช, 2559)

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา มีความคิดเห็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า เป็นการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (Collaborative Learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (Lesson Learned) และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing Learning) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562)

โดยสรุป ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่เกิดจากการรวมตัว ร่วมมือร่วมใจ ร่วมเรียนรู้ร่วมกันของคุณครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาบนพื้นฐานการมีวิสัยทัศน์การเห็นคุณค่ามีเป้าหมายและภารกิจร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้วยความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรแบบทีมการเรียนรู้เป็นผู้นำร่วมกัน พัฒนาวิชาชีพครูเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองเพื่อการพัฒนาสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน

องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นอกจากจะต้องมีสมาชิกประกอบด้วยครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีความสุข จะต้องประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ชุมชนกัลยาณมิตรตามวิถีไทย เป็นชุมชนแห่งการเอาใจใส่ และรับฟังรวมถึงการทำงานร่วมกันด้วยบรรยากาศความเป็นมิตร ที่ยึดเหนี่ยวกันไว้ด้วยความรู้สึกแบบเกื้อกูลเอื้ออาทร เน้นความสัมพันธ์กันในแนวราบเฉกเช่น คนในครอบครัวเดียวกันมากกว่าแนวตั้งเชิงสายงาน ทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจสามารถ เปิดใจเข้าหากันเป็นเบื้องต้น

องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำเร้าศักยภาพ เป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ เป็นอย่างมาก พบว่าลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำเร้าศักยภาพนั้น มีลักษณะการนำที่เริ่มจากนำตนเองเรียนรู้จนเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบอย่างที่มีพลังเพียงพอในการเหนี่ยวนำศักยภาพผู้อื่นให้เกิดภาวะผู้นำร่วมด้วย

โดยเน้นการทำหน้าที่เอื้ออำนวย ปัจจัยต่าง ๆ อย่างเข้าใจบริบทเพื่อนำเราให้คนเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา มีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 วิสัยทัศน์เชิงศรัทธาร่วม เป็นผลสืบเนื่องจากระบบเปิดพื้นที่เอื้อให้คนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงานที่ต้องรับผิดชอบ อย่างตระหนักถึงคุณค่าในงานนั้น ๆ ทำให้เกิดแรงขับที่จะทำความเข้าใจกับทิศทางการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์เชิงศรัทธาร่วมจำเป็นต้องอยู่ในตัวผู้นำและครูที่ทำงานร่วมกัน เพื่อสะท้อนเป็นอุดมการณ์ ทางวิชาชีพที่ใช้เป็นจุดยึดเหนี่ยวร่วมกันจนถึงจุดที่ทีมครูสามารถละตัวตนและอุทิศตนเพื่อเป้าหมายทางวิชาชีพพร้อมกันคือการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ

องค์ประกอบที่ 4 ระบบเปิดแบบฉันทกกำลังมุ่งสู่ผู้เรียน เป็นระบบที่เป็นผลจากบรรยากาศการอยู่ร่วมกันแบบชุมชนกัลยาณมิตรฯ จนเกิดความไว้วางใจจึงกล้าเปิดเผยความรู้สึกจึงทำให้เกิดบรรยากาศรับฟัง รวมถึงการเผยความสามารถทางวิชาชีพ

องค์ประกอบที่ 5 ระบบทีมเรียนรู้สู่วุฒิภาวะ และจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นกระบวนการทำงานเป็นทีมที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญร่วมกันบนพื้นฐานของการมีวุฒิภาวะและจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นเครื่องมือตระหนักรู้ถึงอุดมการณ์ทางวิชาชีพอันเป็นพลังขับเคลื่อนเพื่อความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนร่วมกัน ภายใต้การอยู่กับโจทย์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน มากไปกว่าการอบรมนอกห้องเรียน

องค์ประกอบที่ 6 ระบบสนับสนุนพื้นที่เรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจบนฐานงานจริงเป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องกับระบบเปิด กระตุ้นให้ เกิดระบบทีมเรียนรู้ฯ ในพื้นที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนร่วมกันเองอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 จะต้องให้ความสำคัญกับเวลาในการร่วมแรงร่วมใจเรียนรู้จากงานจริง แบบ “คลุกคลีเรียนรู้ร่วมกันในงาน” และลดการแทรกแซงการพัฒนาครูนอกห้องเรียนจริง เช่น การอบรมและการสัมมนา เป็นต้น (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, เอกรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์, 2557) จุลี ศีระโชค ได้กล่าวถึง การสังเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการเห็นภาพความสำเร็จกว้างๆในอนาคตที่ทุกคนในองค์กรประสงค์ให้เกิดขึ้นโดยอาศัยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ที่เชื่อมโยงสู่การเปลี่ยนแปลงหรือผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเริ่มจากกลุ่มผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทำหน้าที่ในการเหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์ร่วมกัน นำมาสู่ความชัดเจนในการตั้งเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วม (Shared purpose) จนเกิดเป็นพลังของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นการรวมตัวของบุคคลากรภายใต้ค่านิยมความเชื่อ รวมทั้งทัศนคติเดียวกันเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานหรือกิจกรรมใด ๆ และมีการประสานความร่วมมือร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเครือข่าย ให้บรรลุตามวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของทีม 3) การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการบริหารจัดการความรู้โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและแนวปฏิบัติ มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้การประมวลความรู้ การเข้าถึงความรู้ ระบบจัดเก็บ และการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และ 4) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสถานะที่ส่งผลให้การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประสบผลสำเร็จ เช่น สิ่งแวดล้อมเชิงบวก ชุมชนกัลยาณมิตร เทคโนโลยีสารสนเทศ สมรรถนะและศักยภาพพร้อม แหล่งเรียนรู้ โครงสร้างทางกายภาพ และทรัพยากร (จุลี ศีระโชค, 2557)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะต้องประกอบไปด้วยการมีภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีมอย่างมีเป้าหมาย การอยู่ร่วมกันแบบชุมชนกัลยาณมิตร การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และการสนับสนุนชุมชน

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ทุติยमितตสูตรว่าด้วยองค์แห่งมิตร สูตรที่ 2 มีใจความว่า “ภิกษุทั้งหลาย มิตรประกอบด้วยองค์ 7 ประการ เป็นผู้ควรเสพ ควรคบควรเข้าไปนั่งใกล้ แม้จะถูกขับไล่อีกตาม องค์ 7 ประการ อะไรบ้าง คือ 1. เป็นที่รักเป็นที่พอใจ 2. เป็นที่เคารพ 3. เป็นที่ยกย่อง 4. เป็นนักพูด 5. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ 6. เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ 7. ไม่ชักนำไปในฐานะ (ไม่ชักนำไปในฐานะ หมายถึง ป้องกันไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล มีคติเป็นทุกข์ แต่ชักชวนให้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลมีคติเป็นสุข) ภิกษุทั้งหลาย มิตรประกอบด้วยองค์ 7 ประการ นี้แล เป็นผู้ควรเสพ ควรคบควรเข้าไปนั่งใกล้ แม้จะถูกขับไล่อีกตาม มิตรเป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่ยกย่อง เป็นนักพูด เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ ไม่ชักนำไปในฐานะ ในโลกนี้ ฐานะเหล่านี้มีอยู่ในบุคคลใด บุคคลนั้นจัดว่าเป็นมิตร ผู้มุ่งประโยชน์และอนุเคราะห์ ผู้ต้องการจะคบมิตร ควรคบมิตรเช่นนั้น แม้จะถูกขับไล่อีกก็ตาม” (อง.สตุตท. (ไทย) 23/37/57-58)

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ให้นิยาม “กัลยาณมิตรธรรม 7” ว่าเป็นองค์คุณของกัลยาณมิตร เป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ประกอบด้วย (1) ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม (2) ครุ นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย (3) ภาวนิโย นำเจริญใจ หรือนำยกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ (4) วตตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี (5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำคือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอ และวิพากษ์ วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว (6) คมภีรณจ ถก กตตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป (7) โน จภูฐานะ นิโยชเย ไม่ชักนำไปในฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559)

โดยสรุป กัลยาณมิตรธรรม 7 ได้แก่ 1) ปิโย มีความน่ารัก ความน่ารักเป็นฐานที่ทำให้เกิดความสบายใจและสร้างความสนิทใจ ชวนให้อยากเข้าไปใกล้ชิด 2) ครุ มีความน่าเคารพ มีความน่าไว้วางใจ ความประพฤติที่สมควรตามสถานภาพเป็นเหตุก่อให้เกิดความไว้วางใจ รู้สึกเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย 3) ภาวนิโย เป็นผู้ที่ปฏิบัติจริงทั้งในด้านความคิด ความรู้และการปฏิบัติเป็นแบบอย่างพัฒนาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 4) วตตา จ การรู้จักใช้เหตุใช้ผลเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี แนะนำตักเตือนชี้แจง ชี้ประเด็นให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ง่าย 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำหรือการพร้อมที่จะรับฟังถ้อยคำ มีความอดทนไม่หงุดหงิด ฉุนเฉียวฟังได้ไม่เบื่อ รวมทั้งการปรึกษา การวิพากษ์ การวิจารณ์ การเสนอแนะ 6) คมภีรณจ ถก กตตา เป็น การรู้จักจริง รู้ลึก สามารถถ่ายทอดหรืออธิบายในเชิงลึกจาก สิ่งที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย และเรียนรู้เรื่องที่ลึกซึ้งได้ 7) โน จภูฐานะ นิโยชเย เป็นการกระทำในทางที่ดีเป็นประโยชน์ ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่ไม่ดีทางที่เสื่อมเสีย

การนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ไปปรับใช้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักวิชาการหลายท่าน สามารถนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ไปปรับใช้ในการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. การจัดโครงสร้างสนับสนุน เป็นการจัดสรรทรัพยากร เวลาและสถานที่อำนวยความสะดวก เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง วางแผนประสานงานกันจนสานต่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและเกิดการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่

(1) ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจ และความตระหนัก ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ ทิศทางการพัฒนา และความต้องการพัฒนาของโรงเรียน

(2) เตรียมสภาพแวดล้อม กำหนดกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและบันทึกข้อความเสนอผู้บริหารโรงเรียนขอจัดตั้งกลุ่มกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จัดสรรเวลา กำหนดตารางเวลาหรือช่องทางที่นอกเหนือจากตารางสอนให้ครูพัฒนาวิชาชีพพร้อมกันตามความเหมาะสม จัดสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อาทิ จัดพื้นที่ที่ไม่มีกระตุ้นความสนใจจากภายนอก พื้นที่ที่มีความสะอาด อากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ เป็นระเบียบเรียบร้อย จัดสื่อเทคโนโลยีช่วยในการนำเสนอและการสื่อสาร อาทิ คอมพิวเตอร์ จอรับภาพ เครื่องฉายภาพ เครื่องเสียงเอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับบุคคลและระดับหน่วยงาน อาทิ ศึกษานิเทศก์ สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในประเด็นนี้ นำหลัก 3) ภาวนีโย เป็นผู้ปฏิบัติจริงทั้งในด้านความคิด ความรู้ และการปฏิบัติเป็นแบบอย่างพัฒนาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 4) วตตา จ การรู้จักใช้เหตุใช้ผล เป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี แนะนำตักเตือนชี้แจง ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้ง่าย ไปปรับใช้

2. การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เป็นการจัดให้มีกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ มีระบบการทำงานเป็นทีม รวมกลุ่มกันสร้างสรรค์เอื้อต่อการช่วยกัน ดำเนินการมีบรรยากาศช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่ (1) กำหนดบทบาทของครูในกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามบริบทและความต้องการโดยควรกำหนดบทบาทดังนี้ ผู้อำนวยการระดับการมีส่วนร่วมของครูในกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน ควบคุมประเด็นการพูดคุย กระตุ้นด้วยคำถาม ยั่วยุให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น การอภิปราย ให้เป็นไปตามเป้าหมาย สมาชิกมีบทบาทในการเปิดใจรับฟังและเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ร่วมยอมรับและรับแนวทางไปปฏิบัติที่เกิดจากมติของกลุ่มนำมาเสนอต่อกลุ่มพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอด ผู้บันทึก เป็นผู้สรุปประเด็นการสนทนาและแนวทางแก้ปัญหา พร้อมบันทึก ลงในสมุดบันทึก/แบบบันทึก (Logbook) (2) เตรียมสภาพจิตใจและอารมณ์ครูทุกคนให้มีความพร้อม มีจิตสงบ ไม่ให้ฟุ้งซ่าน (Body Scan) (3) เรียนรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการแบ่งปันและเรียนรู้ (Share and Learn) โดยการทบทวนเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ข้อตกลงก่อนปฏิบัติการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Before Action Review : BAR) แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ในเชิงบวกจากข้อเท็จจริงที่เกิดจากการปฏิบัติ (4) เปิดโอกาสให้ครูในกลุ่มพัฒนาวิชาชีพทุกคนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยใช้แนวทางการโค้ช (Coaching) การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) หรืออภิปรายนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (กรณีที่มีปัญหา) อย่างเท่าทันอารมณ์ และความคิด (5) ลงมติเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดของกลุ่มร่วมกันนำไปปฏิบัติ และนำมาเรียนรู้ต่อยอดร่วมกันด้วยกระบวนการแบ่งปันและเรียนรู้ (Share and Learn) (6) เสริมพลัง (Empower) ด้วยการกล่าวชื่นชม ขอบคุณ สัมผัส จับมือ โอบกอด ในประเด็นนี้ นำหลัก 1) ปิโย มีความน่ารัก ทำให้เกิดความสบายใจ และความสนิทใจ ชวนให้อยากเข้าไปใกล้ชิด 2) ครู มีความน่าเคารพ มีความน่าไว้วางใจ รู้สึกเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย 6) คมกีรณจ ถถ กตดา เป็นการรู้จักจริง รู้ลึก สามารถถ่ายทอดหรืออธิบายในเชิงลึกจากสิ่งที่ซับซ้อน ให้เข้าใจได้ง่ายและเรียนรู้เรื่องที่ลึกซึ้งได้ ไปปรับใช้

3. การสร้างผู้นำและข้อตกลงร่วมกัน เป็นการส่งเสริมให้มีการแสดงออกทางความคิดการสื่อสาร การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองภายใต้การทำงานเป็นทีมที่

มีข้อตกลงร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เช่น (1) จัดกิจกรรมอบรมพัฒนาสภาพการเป็นผู้นำให้ครู และผู้บริหารโรงเรียน (2) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติโดยให้โอกาสร่วมกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ การกิจ ทิศทางการพัฒนา และแผนงานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน (3) ยอมรับและให้ความไว้วางใจมอบหมาย งาน มอบอำนาจ หน้าที่ความรับผิดชอบให้ปฏิบัติ (4) ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ตัดสินถูก-ผิด ให้อิสระใน การเรียนรู้ แก้ปัญหา ลองผิดลองถูก (5) เปิดโอกาสให้ค้นพบคำตอบหรือแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดด้วย ตนเอง (6) เปิดใจ เห็นอกเห็นใจและให้ความสำคัญกับทุก ๆ ความคิดเห็น (7) ร่วมกันชื่นชมผลงาน ความสำเร็จที่เกิดจากการร่วมกันพัฒนา ในประเด็นนี้ นำหลัก 4) วตตจ การรู้จักใช้เหตุใช้ผล เป็นผู้ให้ คำปรึกษาที่ดี แนะนำตักเตือนชี้แจง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ง่าย 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำหรือการ พြ้อมที่จะรับฟังถ้อยคำ รวมทั้งการปรึกษา การวิพากษ์ การวิจารณ์ การเสนอแนะ ไปปรับใช้

4. การสร้างกระบวนการตรวจสอบ เป็นการออกแบบกระบวนการตรวจสอบสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงผลลัพธ์ในเชิงการพัฒนาวิชาชีพและผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียนเป็นระยะ ๆ โดยออกแบบกระบวนการตรวจสอบร่วมกัน การตรวจสอบไม่เน้นการใช้แบบประเมินแต่ เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่ปรากฏ ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายของกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ มีชัดเจน มีความเป็นไปได้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการกระตุ้นให้เกิดความต้องการอยากจะทำให้สำเร็จ (2) คุณลักษณะของทีมชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ มีความรู้ความสามารถร่วมกันชวนช่วยพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดจากการปฏิบัติ (ปัญหาปฏิบัติ) ที่ร่วมตกลงกันไว้อย่างต่อเนื่อง ด้วยความรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ สมาชิกทุกคนเป็นแบบอย่างให้กันและกัน ยั่งยืนวันยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดความรักสามัคคี มีความสุข ในการทำงาน มีความเป็นกัลยาณมิตร สนับสนุนเป็นกันเอง ไว้วางใจ เปิดใจที่จะพูดคุย แสดงความคิดเห็น ปรึกษาและไต่ถาม (3) คุณค่ากระบวนการ เป็นกระบวนการวิธีการที่มีเป้าหมายในการพัฒนาหรือการ แก้ปัญหาส่งผลให้เป้าหมายบรรลุวัตถุประสงค์ การดำเนินการสอดคล้องกันตั้งแต่การวางแผน การ ดำเนินการ การติดตามตรวจสอบและการปรับปรุงสะท้อนผล (4) การสรุปและรายงานผล อาทิ การทบทวน หลังปฏิบัติงาน (AAR) การบันทึกผลภายหลังการพัฒนาวิชาชีพในแต่ละครั้ง เกิดแรงบันดาลใจในการเข้าใจ สิ่งต่าง ๆ ในเชิงบวกมากขึ้น และเกิดวิธีการสร้างการเรียนรู้ใหม่ วิธีการแก้ปัญหานักเรียนใหม่ มีเทคนิคการ สอนใหม่ (วิจารณ์ พานิช, 2555, สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, 2562, Bolam and others, 2005, Stoll and others, 2006, Giles and Hargreaves, 2006 และอนุสรรา สุวรรณวงศ์, 2558) ในประเด็นนี้ นำหลัก กัลยาณมิตรธรรมทั้ง 7 ข้อ ไปปรับใช้

ในภาพรวม สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ ดังนี้

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7	ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (ขั้นตอน)	การนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ไปปรับใช้
1) ปิโย มีความน่ารัก ทำให้ เกิดความสบายใจ และสร้าง ความสนิทใจ	1. การจัดโครงสร้าง สนับสนุน (ประชุม/สร้าง ความเข้าใจ, เตรียม สภาพแวดล้อม)	3) ภาวนีโย เป็นผู้ที่ปฏิบัติจริงทั้ง ในด้านความคิด ความรู้ 4) วตตจ การรู้จักใช้เหตุใช้ผล เป็นผู้ให้ คำปรึกษาที่ดี
2) ครุ มีความน่าเคารพ มีความน่าไว้วางใจ เป็นที่พึ่ง ได้	2. การสร้างวัฒนธรรมแห่ง การเรียนรู้ (กำหนด บทบาทของครู,เตรียม	1) ปิโย มีความน่ารัก ทำให้เกิด ความสบายใจ ความสนิทใจ 2) ครุ น่าเคารพ น่าไว้วางใจ เป็นที่

	สภาพจิตใจ, เรียนรู้ร่วมกัน, เปิดโอกาส, ลงมติ, เสริมพลัง)	ฟังได้ 6) คมกวีรณจ กถ กตตา การรู้จักจริง รู้ลึก
3) ภาวนีโย เป็นผู้ปฏิบัติจริงทั้งในด้านความคิด ความรู้	3. การสร้างผู้นำและข้อตกลงร่วมกัน (จัดกิจกรรมอบรม, สร้างแรงบันดาลใจ, ยอมรับ, ให้เกียรติ, เปิดโอกาส, เปิดใจ, ชื่นชมผลงาน)	4) วัตถุประสงค์การใช้เหตุใช้ผล เป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำหรือการพร้อมที่จะรับฟังถ้อยคำ
4) วัตถุประสงค์การใช้เหตุใช้ผลเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี	4. การสร้างกระบวนการตรวจสอบ (กำหนดเป้าหมาย, ทีมชุมชน, กระบวนการ, สรุป/รายงานผล)	นำหลักกัลยาณมิตรธรรมทั้ง 7 ข้อ ไปปรับใช้
5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำหรือการพร้อมที่จะรับฟังถ้อยคำ		
6) คมกวีรณจ กถ กตตา เป็นการ รู้จริง รู้ลึก		
7) โน จมฺฐาเน นิโยชเย เป็นการกระทำในทางที่ดีเป็นประโยชน์		

สรุป

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครู และผู้บริหารผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ การเรียนรู้ประสบการณ์ การปฏิบัติงานจริง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายใต้สภาวะการณ์การทำงานที่มีความสุข จนเกิดเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และทำให้ความเป็น “องค์กร” มีคุณค่ามากขึ้น

บรรณานุกรม

- จุลลี ศีระชะโคตร. (2557). บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). บันเทิงชีวิตครู สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. เอกรินทร์ สังข์ทอง และ ขวลิต เกิดทิพย์. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสารหาดใหญ่วิชาการ. 12(2), 127-132.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional learning community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.getupschool.com/articles/detail/คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ%20PLC>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินท์กราฟฟิค จำกัด, 2560.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤษภาคม 2564 จาก http://www.youtube.com/watch?v=aQzyUmQnn_Q.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. Professional Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ). เรียกใช้เมื่อ 6 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.youtube.com/watch?v=tK7c7ocJezo>.
- เสถียร อ่วมพรหม. (2560). แนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2558). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในโรงเรียนเอกชน. ใน ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bolam. R. McMahon. A. Stoll. L.Thomas. S. Wallace. M. Greenwood. A. Hawkey. K. Ingram. M. Atkinson. A. and Smoth, M. (2005). Creating and Sustaining Effective Professional Learning Communities. London: University of Bristol.
- Bulkley. K.E. and J. Hicks. (2005). Managing Community: Professional Community in Charter Schools Operated by Educational Management Organizations. New York: McGraw-Hill.
- Giles. C. and Hargreaves. A. (2006). The Sustainability of Innovative Schools as Learning Organizations and Professional Learning Communities During Standardized Reform. Educational Administration Quarterly. 42 (1),
- Stoll. L. Bolam, R. McMahon. A. Wallance. M. and Thomas. S. (2006). Professional Learning Communities: A review of the literature. Journal of Education Change. 7(3),